

Altıncı Çerçeve Program'dan yararlanmak için (I)

Aykut Göker

Uzun süre Altıncı Çerçeve Program'a [AÇP] katılım katılmayalım tartışması yapıldı. Katılma kararı çıktı; o sorun çözüldü. Sağlayacağımız yararı nasıl artırabiliriz? Şimdi gündemdeki soru bu. Aslında yanıt belli: Kabûl normlarına uygun, mümkün olduğunca fazla sayıda proje önerisi üreterek... Yanıt belli de, başarı grafiğini yükseltebilmek için galiba bazı ek önlemlerin alınması gerekiyor.

Birkaç noktayı hatırlamamızda yarar var. Birincisi şu: Avrupa Topluluğu'nun proje finansmanına katkı kurallarının açıklandığı, AÇP'nin 'III' sayılı ekinde açıkça belirtildiği gibi, bu program kapsamında verilecek proje destekleri, **Dünya Ticaret Örgütü (WTO) Kuruluş Anlaşması**'nin ekleri arasında yer alan **Sübvansiyonlar ve Telâfi Edici Tedbirler Anlaşması** hükümlerine uygun olacaktır. Bilindiği gibi, temel araştırmaların desteklenmesinde herhangi bir sınırlama getirmeyen bu ek anlaşma, desteklenebilecek diğer ARGE faaliyetlerini tanımlamış ve destekleme oranları için tavan belirlemiştir. Demek ki, temel araştırmalar dışında, AÇP için önerilecek araştırma projelerinin destek alabilmesi için, bu projelerin ek anlaşmadaki tanımlara uygun olarak hazırlanması gerekmektedir. Ek anlaşmada iki tanıma yer verilmiştir. Bunlardan birincisi '**sınaî araştırma**', ikincisi, '**rekabet öncesi sınaî geliştirme faaliyeti**' tanımıdır.

Sınaî araştırma terimi yeni ürünlerin, proseslerin ya da hizmetlerin geliştirilmesi ya da mevcutların önemli ölçüde iyileştirilmesinde yararlanılabilecek yeni bilgiler bulunması amacını taşıyan plânlanmış araştırma ya da kritik incelemeleri ifade etmektedir. **Rekabet öncesi sınaî geliştirme faaliyeti** terimi ise, sınaî araştırma bulgularının, ister satış isterse kullanmak niyetiyle olsun, yeni, değişik ya da iyileştirilmiş ürünler, prosesler ya da hizmetlere yönelik bir plân, taslak ya da tasarıma dönüştürülmesini anlatmaktadır. Ticarî olarak kullanılabilir olmamak kaydıyla ilk prototipin ortaya konması ve ayrıca, sınaî uygulama ya da ticarî sürüm için kullanılabilir ya da dönüştürülebilir olmamak kaydıyla, ürün, proses ve hizmet seçeneklerinin kavramsal formülasyon ve tasarımı ile ilk gösterimleri [demonstrasyon] ya da pilot projeler de rekabet öncesi sınaî geliştirme faaliyeti kapsamına girmektedir. Mevcut ürünler, üretim hatları, imalât prosesleri, hizmetler ve yürütülmekte olan diğer operasyonlarda yapılan rutin ya da periyodik değişiklikler, belli iyileştirmeleri temsil etseler bile, rekabet öncesi sınaî geliştirme sayılmamaktadır.

AÇP'den destek almak amacıyla hazırlayacağımız ARGE projelerinde bu tanımları, özellikle de, rekabet öncesi sınaî geliştirme tanımındaki sınırlamaları dikkate almak zorundayız. Kaldı ki, AÇP dikkatle incelendiğinde görülecektir; program için ayrılan toplam finansman tutarının yaklaşık yüzde 70'i (11,285 milyar EUR) **gelecekteki kritik bilim ve teknoloji alanlarıyla ilgili öngörülere dayalı olarak belirlenen 'tematik öncelikler'** bağlamında desteklenecek araştırma projeleri için ayrılmıştır ve bu projeler içinde, **temel araştırmalar** ve '**sınaî araştırma**' tanımına uygun araştırmalar ağırlıklı bir yer tutmaktadır. Akademisyenlerimiz için bu açıdan bir sorun olmayabilir; ama AÇP'den eğer, ARGE faaliyetleri, genellikle sınaî geliştirmelerden öteye geçmeyen Türk Sanayii olarak da daha çok yararlanmak istiyorsak, öngörü ufukumuzu genişletmek ve ARGE faaliyetlerimizi AÇP'deki tematik önceliklerle örtüşen konulardaki sınaî araştırmalara doğru kaydırmak, daha açık bir deyişle, **araştırma plâtformumuzu yükseltmek** için çaba göstermek durumundayız.

Sanayi kuruluşlarımızın, üniversiteyle olan araştırma işbirliklerini geliştirmeleri, ARGE faaliyetlerinin sınırlarını sınaî araştırmalara doğru genişletme pratiğini edinmelerine de katkıda bulunacaktır. Çünkü, işbirliği sürecinde, üniversite, doğası gereği, sanayii hep ARGE'nin 'AR' tarafına çekmek isteyecektir; firma ise ötekini tam tersi yöne... Sonuçta buluşacakları nokta sınaî araştırmalardır. Bu açıdan, üniversite-sanayi ortak araştırma merkezlerinin çoğalması, destek için AÇP'ye sunulabilecek proje sayısının artmasına da katkıda bulunacaktır. TÜBİTAK-TİDEB tarafından yürütülen Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezleri Destek Programı'nı AÇP'ye sunulabilecek proje sayısını yükseltebilme açısından da değerlendirmekte yarar vardır. İki hafta sonraki yazımda, göz önünde bulundurmanız gereken diğer noktalara da değinmeye çalışacağım.

<http://www.inovasyon.org>

CBTD. 19 Ekim 2002.